

gaar ud fra, gaar fuldt i Opfyldelse, vil Følgen deraf blive, at noget som hen imod 10,000 Tønder Land ny Jord bliver udlagt til Høvekultur, og De ville se, at dette ikke er noget lille Spørgsmaal. Herved forekommer det os, at der er anvist en Vej til særlig at komme Landarbejderne til Hjælp. Naar man vil spørge, hvorledes man bedst kan støtte den tarveligst stillede Arbejder, saa tror jeg, at man ikke paa nogen Maade kan hjælpe og støtte ham bedre end ved at bidrage, hvad vi kunne bidrage, til at gøre hans Hjem saa hyggeligt som muligt. Men en Betingelse derfor er fortrinsvis den, at hans Kone kan som Regel blive ved Hjemmet, ikke være nødt til at søge Arbejde udadtil. Noget af det vigtigste vil være at gøre, hvad man formaar, for at skaffe Konen og til dels Børnene et passende Hjemmearbejde, og intet Arbejde forekommer mig i og for sig haade naturligere og sundere end Høvearbejde. Vi tilstræbe derved tillige at kunne bidrage noget til at hævne den uheldige Strøm, som nu gaar fra Landet ind til Byerne, hvorved Arbejdsraften mere og mere vinder paa Landet, strømmer til Byerne og der skaber et meget ulykkelig Proletariat.

Jov øvrigt hviler Forslaget ikke paa noget nyt Princip. Vi have en Lov af 4de Juli 1850, som gaar ud paa at bemyndige Kommunerne til, i fornødent Fald ogsaa ved Ekspropriation, at skaffe Jord til Opførelse af Bygninger for Fattighuse og for husvilde, paa Landet. Denne Lov, som for øvrigt jo var en af Frihedstidens første Frugter, og som blev hilset den Gang som et væsentligt demokratisk Fremskridt, har ikke svaret til Forventningerne. Denne Lov har kun været meget lidt anvendt, og Grunden dertil har naturligvis været den, at der ikke har været saa stor Trang til Boliger for Arbejdere paa Landet, da jo tvært imod, som jeg har bemærket, Strømmen gaar fra Landet til Byerne. Om den har fundet Anvendelse overhovedet, er mig ikke bekendt; allensfals er det i meget saa Undtagelsestilfælde, at det er sket. Det, som Forslaget gaar ud paa, er at give denne Lov en Udvidelse, saaledes at den ogsaa kommer til at omfatte mindre Høvelodder inden for en vis Begrænsning. Vi have i Forslaget valgt en Grænse af 2 Stp. Land geometrisk Maal. Derom kunne Meningerne være delte, om det er for lidt eller for meget. Tanken dermed hviler væsentligt paa Henlynet til, at vi ikke tilstræbe at skabe et Høvebrug, som forudsætter en Del af Mandens Arbejdsraft, men derimod et Høve-

brug, som holder sig indenfor den Grænse, indenfor hvilken man kan gøre Regning paa, at Arbejdet kan besørge af Kone og halvvoisne Børn. Det gaar ud paa ligesom Loven af 1850, at Kommunen skal være Mellemlid, at det altsaa ikke bliver en Ekspropriation fra den ene Borger til den anden — ethvert Bræg af denne Art ønske vi at undgaa — men det forudsætter, at det bliver Kommunerne, der blive Ejere af saadan Jord, at Kommunerne udfiske den og udleje den til de dertil berettigede, nemlig de jordløse Husmænd. Hvorfor vi gøre dette, benytte denne Form, er dels, fordi vi ikke ønske at give denne Sag noget Bræg, som kunde skabe den en uhyggelig Modstand, men tillige fordi vi have den Opfattelse, som Erfaringen synes at lære, at dersom saadanne Smaalodder blive Genstand for Ejendom, ville de være udsatte for i Tidens Løb at forsvinde. Efterhaanden som den ene eller den anden Ejer ikke mægter at opretholde sin Ejendom, vil den blive solgt og gaa over i andre Hænder. Er det derimod Kommunernes Ejendom, er det dermed sikret, at dette Areal til enhver Tid for Fremtiden vil staa til Raadighed for den Samfundsklasse, som man har tilsigtet at støtte dergennem. Det vil være en lille Rest af det gamle Fællesskab, saaledes kunde det maaske betegnes. Fællesskabet er jo iøvrigt blevet ophævet i Slutningen af forrige Aarhundrede og frit Ejendom gennemført over hele Europa og det paa en saadan Maade, at det er klart, at det har været Løstestangen for det økonomiske Fremskridt og al den økonomiske Velstand, der er vokset op i Landene i dette Aarhundrede, saa at det er sikkert nok, at ingen vil tænke paa at opgive denne Ejendomsform. Men der har enkelte Steder været vedligeholdt en Rest af det gamle Fællesskab; navnlig er det mig bekendt, at det er Tilfældet i et stort Antal Sveitsers-Kommuner, hvor de af det gamle Fællesskab have beholdt som Kommuneejendom en Del Jord, ikke overmaade meget, men dog en lille Jordlod, som de have kunnet udfylke til Kommunens fattige, til Arbejderne, og jeg tror, at man har befundet sig meget vel derved. Noget lignende kan paapeges herhjemme; endnu er der adskillig Røbstadsjord, som er i Kommunens Eje, men som ganske vist i Reglen ikke benyttes paa den her foreslaede Maade; der findes hist og her en Rest af den gamle Gadejord, men kun undtagelsesvis benyttes den. Det interessanteste Eksempel paa, at man andet Steds har fundet det rigtigt at